

”Broavgifterna måste väck!”

Kolumnen

Fristående skribent

Öresundsregionens problem kan illustreras så här: När SNS – Studieförbundet Näringsliv och Samhället – presenterar en analys om broavgifterna över Öresund gör man det i Stockholm, inte i Malmö, trots att huvudstadens intresse för riket brukar avta med kvadraten på avståndet från T-Centralen. Samtidigt är det just makt-havarna i Rosenbad som behöver höra hur groteska deras tankar på att behålla broavgifterna är.

Om några år är lånen avbetalda. Löftet var att det då skulle bli fritt över bron. Nu försöker regeringen backa. Avgifterna ska, heter det, finansiera framtida infrastrukturinvesteringar i Skåne. Fan tro’t. De pengarna lär strax försvinna i statsbudgetens allmänna ginnungagap. Skåningarna får därmed betala dubbelt, över skattsedeln och via avgifter. Man kan bli separatist för mindre.

Forskarna bakom SNS-studien är inte nådiga mot förslaget, men landar väluppfostrat i att det behövs mer forskning.

Det gör det inte alls. Jämförelsen med Stockholms trängselavgifter är trams. Trängselavgifter syftar till att minska trafiken. Syftet med bron är tvärtom att öka trafiken; att pendlarna blir fler, att sällanresenärerna blir fler, att integrationen stärks.

Investeringar i infrastruktur är kollektiva nyttigheter, kommer hela samhället till del. Därför brukar de finansieras gemensamt och sedan vara gratis att bruka. Marginalkostnaden för varje enskild användare är ju i stort sett noll.

Öresundsbron utgör ett undantag, har världens högsta avgifter; nästan 700 kronor för enkel resa med bil.

Vid SNS-seminariet hävdade representanten från Trafikverket – ständigt detta olycksaliga trafikverk!

– att det skulle bli problem med statsstödsregler och EU om avgifterna slopas.

Vari statsstödet skulle finnas för en bro som helt finansierats med avgifter är svårt att förstå. Färjetrafiken har haft 30 år på sig att förbereda sig för konkurrensen den dag broavgiften försvinner. Och det ligger i EU:s själva grundidé att undanröja gränshinder, inte att upprätthålla dem.

Men låt oss för all del fortsätta jämförelsen med Stockholm. Att åka från Centralen till länets yttre gräns – Gnesta eller Norrtälje – kostar med enkel biljett 43 kronor. Motsvarigheten Hela Skåne kostar 120 kronor. En enkel resa över Sundet kostar 150 kronor. En familj med två barn som tänkt sig en glad dag på Tivoli i Köpenhamn kan få punga ut med nästan 1200 kronor i bara resor, rabatter avdragna. Där ryker både spöktåget och sockervadden.

Arbetspendlarna betalar mindre, men likafullt en saftig premie för att undkomma 12 procents arbetslöshet. Att kalkylen går ihop bygger på att lönerna är så mycket högre och valutan så mycket starkare i Danmark än i Sverige, det vill säga på att ”svensk ekonomi är kass”, som riksdagsledamoten Niels Paarup-Petersen (C) så brutalt uttryckte det.

Danskarnas intresse har länge varit riktat mer söderut än österut. Fehmarn Bältförbindelsen ställer om bara ett par år dörren på vid gavel till Tyskland. Restiden från Köpenhamn till Hamburg halveras till 2,5 timmar.

Det innebär lysande utsikter för regionen – men risk för missade möjligheter i Skåne.

Broavgifterna måste väck!

Pernilla Ström
pernilla.strom@gmail.com

Företagare och samhällsdebattör.

Personer som bor i närheten av vindkraftverk bör få kompensation för de störningar som vindkraften kan orsaka, skriver Pär Holmberg, Erik Lundin och Thomas Tangerås.

FOTO: FREDRIK SANDBERG/TT

”Indelningen i elområden är viktig för ett välfungerande kraftsystem.”

Aktuella frågor

Om elområdena tas bort kan det bli dyrare att driva kraftsystemet, samtidigt som risken för elbrist ökar och Sveriges konkurrenskraft försämras, skriver forskarna Pär Holmberg, Erik Lundin och Thomas Tangerås.

Fem landshövdingar från södra Sverige (Maria Arnholm, Peter Danielsson, Ulrica Messing, Anders Thornberg och Allan Widman) anser att det är orättvist att elpriserna är högre i södra än i resten av Sverige (Aktuella frågor 28/11). De vill därför avskaffa indelningen i elområden. Men om elområdena tas bort kan det bli dyrare att driva kraftsystemet, samtidigt som risken för elbrist ökar och Sveriges konkurrenskraft försämras.

Skillnaderna i elpriser inom landet har ökat under 2020-talet. De fem landshövdingarna vill återskapa ett gemensamt elområde, så som det såg ut innan 2011. Det skulle sänka snittpriset i södra Sverige något, men den största förändringen blir troligen att snittpriset i Norrland ökar.

Om Sverige skulle införa ett gemensamt elområde skulle elpriset bli sämre på att visa var i landet det finns störst behov av el. Det skulle bli svårare att samordna elproduktionen, och elnätet skulle inte användas på bästa sätt. Elproduktionen skulle bli mindre effektiv, vilket gör att kostnaderna ökar och att snittpriset på el i landet blir högre. Dessutom blir risken för elbrist

större om elsystemet inte fungerar lika bra som tidigare.

Det finns också långsiktiga fördelar med elområden. Genom att elpriset varierar mellan olika områden styrs investeringarna till de platser där de gör mest nytta för samhället.

Till exempel har det under 2020-talet skett stora investeringar i vindkraft i norra Sverige. Elpriset har därmed blivit mycket lågt där, vilket bromsar fortsatt utbyggnad av vindkraft i norra Sverige.

Med ett gemensamt elpris för hela landet skulle utbyggnaden av vindkraften fortsätta i norra Sverige, trots att samhället främst behöver mer elproduktion i södra Sverige – något som skillnaderna i elpriset visar. Erik Lundins forskning har visat att elområdesindelningen bidrog till att utbyggnaden av vindkraften ökade i södra Sverige, även om förutsättningarna för vindkraft är betydligt sämre där.

Under 2020-talet har dessutom många lokalpolitiker satt stopp för utbyggnaden av elproduktion i södra Sverige, vilket har bidragit till att priserna ökat där.

Personer som bor i närheten av vindkraftverk bör få kompensation för de störningar som vindkraften kan orsaka. Det kan göra att fler accepterar vindkraften där de bor. Regeringens förslag om att vindkraftsföretag ska dela med sig av sina intäkter till dem som bor i närheten är ett exempel på sådan kompensation.

Skillnaderna i elpriser bidrar till att ny industri som

Pär Holmberg är docent och seniorforskar vid IFN, Institutet för Näringslivsforskning.

Erik Lundin är ekonomie doktor och forskare vid IFN, Institutet för Näringslivsforskning.

Thomas Tangerås är professor vid Mälardalens universitet och seniorforskar vid IFN, Institutet för Näringslivsforskning.

är mycket elintensiv placeras i Norrland, där tillgången på el är hög och elpriset är lågt. Om nya fabriker och elproduktion byggs där det är billigast och mest effektivt, minskar skillnaderna i elpriser mellan olika delar av landet på sikt.

Skillnaderna i elpriser mellan olika delar av Sverige skulle också minska om det gick att skicka mer el genom elnätet inom landet.

En relativt billig och snabb åtgärd är att öka överföringsförmågan i dagens nät. Svenska kraftnät kan till exempel investera i nätkomponenter som styr om elflödet i nätet, så att flaskhalsar kan undvikas.

Svenska kraftnät skulle också kunna investera i prognosverktyg och upphandla mer reservkapacitet, så att det blir möjligt att minska säkerhetsmarginerna och öka överföringen i dagens nät.

De fem landshövdingarna antyder att Sverige skulle vara det enda EU-landet med elområden. Det stämmer inte.

Även Danmark och Italien (samt Norge) har elområden. I Nederländerna, Storbritannien och Tyskland finns en diskussion om att införa elområden. Det är något som Sveriges regering bör uppmuntra, eftersom en sådan uppdelning skulle bidra till lägre elpriser i norra Europa, och indirekt även i Sverige.

Behåll indelningen i elområden. Den är viktig för att Sverige ska kunna ha ett välfungerande kraftsystem.

Pär Holmberg
Erik Lundin
Thomas Tangerås

FOTO: JOHAN NILSSON / TT

Rättelse. På ledarsidan 4/12 stod felaktigt att utrikesminister Maria Malmer Stenergards (M) aktier i företaget MilDef var oredivisade. Rätt är att aktierna var redovisade.